

PRACA SOCJALNA WYKONYWANA PRZEZ PEDAGOGA SZKOLNEGO¹⁾

ABSTRAKT

W artykule skoncentrowano się na roli pedagoga szkolnego, a zwłaszcza udzielanej przez niego pomocy socjalnej. W Polsce nie zatrudnia się w placówkach oświatowych pracowników socjalnych, a zatem ich zadania przejmują pedagodzy szkolni. W tekście opisane zostały działania pedagogów w obszarze pomocy społecznej, a także przedstawiono propozycję oddzielenia pomocy pedagogicznej od socjalnej.

Słowa kluczowe: praca socjalna, pedagog szkolny, placówki oświatowe, pomoc społeczna

ZAWÓD PEDAGOGA SZKOLNEGO – WPROWADZENIE

Pedagog szkolny to specjalista, którego zadania skupiają się wokół „wzbogacania, udoskonalania i usprawniania procesu dydaktyczno-wychowawczo-opiekuńczego” (Krajewska, 2010, s. 20). Profesjonalista ten udziela pomocy uczniom w rozwiązywaniu problemów:

- szkolnych (trudności w nauce, niewłaściwe zachowanie w szkole, wargary, agresja, przemoc, lęk przed szkołą, konflikt z nauczycielem lub rówieśnikami, używanie środków psychoaktywnych);
- rodzinnych (bezrobocie, uzależnienia, przestępczość, trudności w komunikacji, przemoc domowa, rozwody, sytuacje losowe);
- osobistych (niska samoocena, brak zainteresowań, problemy emocjonalne) (Sałasiński, Badziukiewicz, 2003, s. 80–146).

¹⁾ W artykule zawarto fragmenty wystąpienia autorki na Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej: „Uczeń o specjalnych potrzebach edukacyjnych jako podmiot pracy socjalnej”, zorganizowanej przez Katedrę Pracy Socjalnej Wydziału Nauk Pedagogicznych UMK w Toruniu oraz Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego (30.11.–1.12.2015 – Toruń).

Zawód ten pojawił się w Polsce w latach 70. XX wieku. Określono wówczas, że rola pedagoga powinna koncentrować się wokół pomocy i opieki wychowawczej nad dzieckiem w szkole oraz podnoszeniem kultury pedagogicznej rodziców (Jundziłł, 1980, s. 230). Pierwsze regulacje prawne odnoszące się do tego zawodu pojawiły się dopiero w 1975 r., kiedy Ministerstwo Oświaty i Wychowania ustaliło wytyczne dla osób zatrudnionych na tym stanowisku. Zgodnie z tym dokumentem do obowiązków pedagogów szkolnych należało:

- prowadzenie profilaktyki wychowawczej – badanie przyczyn trudności uczniów w nauce, diagnoza środowiska rodzinnego, odkrywanie sposobów spędzania czasu wolnego przez uczniów, umożliwianie uczniom udziału w zajęciach pozalekcyjnych, pomoc nauczycielom pracującym z uczniami sprawiającymi trudności;
- realizacja zadań ogólnowychowawczych – diagnoza sytuacji wychowawczej szkoły, przygotowywanie planu wychowawczego szkoły, dbanie o realizację obowiązku szkolnego przez uczniów, doradztwo zawodowe, badanie dojrzałości szkolnej, porady dla rodziców;
- organizowanie pracy korekcyjno-wyrównawczej – oferowanie uczniom różnych form wsparcia (np. dodatkowe zajęcia, terapia);
- indywidualna opieka nad uczniami – udzielanie pomocy w sytuacji problemów w nauce, konfliktów z rówieśnikami, z rodzicami, podejmowanie reakcji w sytuacji demoralizacji dzieci i młodzieży;
- pomoc materialna szczególnie dla sierot, dzieci niepełnosprawnych, chorych, osób pochodzących z rodzin z problemem alkoholowym, rodzin wielodzietnych (główną formą pomocy było dożywianie dzieci, poszukiwanie dla nich miejsca w świetlicy, internacie, a w niektórych przypadkach – kierowanie spraw uczniów do sądu lub placówek opiekuńczo-wychowawczych) (Kałdon, 2008, s. 78–79).

Obecnie pracę pedagoga szkolnego reguluje Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2013 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz.U. 2013 poz. 532). Według tego aktu prawnego pedagog ma rozpoznawać potrzeby uczniów, diagnozować przyczyny trudności dydaktycznych i wychowawczych, odkrywać i rozwijać potencjał uczniów, analizować sytuację wychowawczą szkoły, udzielać pomocy psychologiczno-pedagogicznej, prowadzić mediację, interwencję, profilaktykę, zwłaszcza dotyczącą uzależnień, organizować różne formy wsparcia szkolnego i pozaszkolnego dla uczniów z zaburzeniami rozwo-

jowymi i w zachowaniu, pomagać rodzicom i nauczycielom w rozwijaniu zasobów ucznia. Co ciekawe, w dokumencie zabrakło informacji o pomocy materialnej i doradztwie zawodowym²⁾.

Jak wynika z tych zapisów, pedagog szkolny jest zobowiązany do pełnienia wielu zadań wpisujących się w obszar pracy wychowawczej, opiekuńczej, profilaktycznej, ale też socjalnej. W polu mojego zainteresowania pozostanie ten ostatni zakres działań, któremu poświęcę prezentowany tekst.

Wielość zadań i ról pedagoga w szkole

W literaturze możemy odnaleźć wiele zadań, jakie ma realizować pedagog szkolny, a także ról, w jakie się wciela. Irena Jundziłł uważa, że zadania pedagogów szkolnych polegają głównie na:

- wyrównaniu szans edukacyjnych uczniów (badanie dojrzałości szkolnej, pozycji ucznia w klasie, diagnozowanie środowiska rodzinnego, opracowywanie indywidualnego planu pomocy dla ucznia);
- udzielaniu doradztwa dla nauczycieli (pomoc w przygotowywaniu scenariuszy zajęć, wyborze metod, środków i celów kształcenia);
- organizowaniu zajęć wyrównawczych (spotkania w szkole dla uczniów z trudnościami w nauce, pomoc koleżeńska, współpraca ze świetlicami środowiskowymi);
- pracy z uczniami zdolnymi (pomoc w rozwijaniu talentów, praca z rodzicami, nauczycielami i rówieśnikami uczniów uzdolnionych);
- udzielaniu poradnictwa dla uczniów (indywidualnego i grupowego);
- pracy z uczniami sprawiającymi problemy wychowawcze, wykazującymi zaburzenia w zachowaniu (odkrywanie źródeł trudności);
- organizowaniu spotkań ze specjalistami;
- współpracy z organizacjami szkolnymi (np. z samorządem);
- doradztwie zawodowym dla uczniów;
- prowadzeniu badań na potrzeby szkoły (Jundziłł, 1980).

²⁾ W Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 stycznia 2001 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach, pedagog szkolny działał także „na rzecz zorganizowania opieki i pomocy materialnej uczniom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej” oraz planował i koordynował zadania realizowane w szkole „na rzecz uczniów, rodziców i nauczycieli w zakresie wyboru przez uczniów kierunku kształcenia i zawodu” (Dz.U. 2003.11.114).

Autorka wskazała jeszcze na jedno ważne zadanie związane z organizowaniem opieki nad dziećmi w szkole. Wymieniła tu:

- ratownictwo – podejmowanie interwencji w sytuacji zagrożenia życia i bezpieczeństwa wychowanka;
- diagnozę potrzeb – rozpoznawanie potrzeb uczniów oraz środowiska rodzinnego, w tym sytuacji materialnej;
- kompensację – umożliwienie zaspokojenia potrzeb poprzez wyrównywanie braków tkwiących w rodzinie, np. ciepły posiłek w szkole, pomoc w nauce;
- profilaktykę – zapobieganie podejmowaniu przez uczniów zachowań nieaprobowanych społecznie;
- stymulowanie rozwoju uczniów – motywowanie do nauki, rozwijanie pasji,
- poradnictwo – udzielanie porad uczniom;
- integrację – ciągłość i jednolitość oddziaływań opiekuńczo-wychowawczych;
- koordynację – planowanie pracy, wyznaczanie celów wychowawczych i dążenie do ich realizacji (tamże, s. 111–126).

Z kolei, według Mirosława Sałasińskiego i Beaty Badziukiewicz (2003, s. 22) pedagog szkolny opracowuje i realizuje plan, program wychowawczy szkoły, współpracuje z nauczycielami, podejmuje interwencje, planuje tematykę godzin wychowawczych, diagnozuje potrzeby i problemy uczniów, współpracuje ze specjalistami i placówkami pomagającymi dziecku i rodzinie, opiekuje się uczniami wymagającymi wsparcia oraz zajmuje się profilaktyką i pomocą materialną.

Zdaniem Barbary Kałdon (2008, s. 74) specjalista ten jest diagnostą, opiekunem-terapeutą, doradcą, mediatorem, rzecznikiem praw dziecka, profilaktykiem, koordynatorem działań wychowawczych, organizatorem życia szkolnego i pozaszkolnego oraz specjalistą od pomocy finansowo-rzeczowej w szkole.

Nieco inaczej, bo z perspektywy praktyki, przedstawia się typologia Sałasińskiego i Badziukiewicz (2003, s. 15–18). Autorzy ci twierdzą, że pedagog szkolny może być postrzegany w następujących rolach:

- „Dziewczyna do wszystkiego” – w szkole zajmuje się niemalże wszystkim, od interwencji po profilaktykę i prowadzenie zajęć podczas nieobecności innych nauczycieli;
- „Miejscowy policjant” – uczniowie przychodzą do pedagoga „za karę”, gdy zrobią coś niewłaściwego;

- „Kabel dyrektora” – donosi, plotkuje o uczniach;
- „Trzeci dyrektor” – pedagog ma duży autorytet w szkole, to co powie, jest niemalże równoznaczne z poleceniem dyrektora;
- „Człowiek do gaszenia pożarów” – pojawia się wyłącznie w sytuacji kryzysowej;
- „Cioteczka” – pociesza i daje dobre rady;
- „Serdeczna przyjaciółka” – pedagog chce być przyjacielem ucznia, pozwala mówić do siebie po imieniu, ma relację koleżeńską z uczniem (dotyczy najczęściej młodych pedagogów);
- „Pedagog-biurokrata” – najważniejsza jest dokumentacja, a nie uczeń;
- „Naukowiec” – zwolennik teorii pedagogicznych i sprawdzania ich w praktyce;
- „Pedagog nawiedzony” – wierzy w dobro dzieci, ich prawdomówność, szczerłość, albo też przeciwnie, skupia się wyłącznie na danym problemie, np. narkotyków.

W celu zbadania, jak wiele zadań pełni pedagog szkolny we współczesnej szkole, poprosiłam 100 studentów III roku pedagogiki Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, by przedstawili, jakie działania wykonywali ci specjaliści w szkołach ponadgimnazjalnych, do których uczęszcza-li³⁾. Respondenci najczęściej wskazywali na to, iż pedagog przeprowadzał rozmowy z uczniami, którzy sprawiali problemy wychowawcze oraz z ich rodzicami (74%), prowadził rozmowy indywidualne z uczniami, którzy sami zgłaszali swoje problemy osobiste (63%), prowadził zajęcia (profilaktyczne, integracyjne, z doradztwa zawodowego) (57%), podejmował interwencję, np. w sytuacji ujawnienia narkotyków w szkole (43%), pomagał rozwiązywać konflikt na linii: uczeń-nauczyciel (41%), pracował z uczniami przejawiającymi trudności w nauce i wybitnie uzdolnionymi (35%), pomagał uczniom najuboższym (34%), przychodził na zastępstwa (27%), współpracował z wychowawcami (12%), organizował wycieczki i przedstawienia szkolne (11%) współpracował z innymi instytucjami (9%), uczestniczył w zebraniach z rodzicami (7%).

Wyniki te potwierdzają wielość i różnorodność obowiązków, jakimi obarczani są pedagodzy w polskich szkołach. Tymczasem dziś redukuje się liczbę specjalistów od pomocy psychologiczno-pedagogicznej w szkole (najczęściej z powodu oszczędności) i coraz częściej reprezentuje ich wyłącznie

³⁾ Badanie było anonimowe, przeprowadzone w miesiącach październik-grudzień 2015 rok. Respondentami były kobiety w wieku 21–22 lat.

jeden pedagog. Trudno więc oczekiwać, by spełniał on wszystkie nałożone na niego zadania. Do tego, jak się okazuje, część z zadań, jakie wykonuje pedagog szkolny wpisuje się w zakres działań należących do innych obszarów, w tym – pracy socjalnej.

Praca socjalna wykonywana przez pedagoga w szkole

Praca socjalna to działalność, której celem jest udzielanie pomocy osobom i rodzinom w odbudowaniu możliwości realizacji funkcji społecznych i pełnienia określonych ról w społeczeństwie (Dz.U. 2004 nr 64, poz. 593). Według Barbary Kromolickiej (2013, s. 81) ten rodzaj pracy konstruuje „swoistą kulturę działania socjalno-wychowawczego, w którym istotne miejsce powinno zajmować wprowadzenie w świat wartości, poprzez pobudzanie do zaangażowania w proces pomocowy nie tylko dwóch stron: podopiecznego oraz wspierającego, lecz przede wszystkim najbliższą społeczność środowiska lokalnego współodpowiedzialną za swoich członków oraz za efektywność i jakość dokonywanej zmiany”.

Czy praca socjalna jest realizowana w szkole? Z całą pewnością należy odpowiedzieć, że tak, bo jak wymagać od ucznia dobrych ocen, gdy ten przychodzi do szkoły głodny, bez śniadania (bo rodzicom brakuje pieniędzy), przestraszony (bo jest ofiarą przemocy domowej), bez podręczników (bo rodzice mają inne priorytety niż edukacja)? Gdy dziecko nie ma zaspokojonych podstawowych potrzeb biologicznych i psychicznych (poczucia bezpieczeństwa, miłości, zaufania) to trudno oczekiwać od niego właściwego rozwoju w sferze intelektualnej, emocjonalnej czy społecznej. Dziecko takie powinno być w szkole otoczone szczególną opieką ze strony dorosłych, zwłaszcza, że często nie może liczyć na własnych rodziców. Uczniowi takiemu trzeba okazać różne rodzaje wsparcia społecznego (Kantowicz, 1997), socjalnego (Malinowski, 2002; Kotlarska-Michalska, 2004), edukacyjnego i emocjonalnego (Smolińska-Theiss, 2015).

Podstawowym zadaniem szkoły z zakresu pracy socjalnej jest przede wszystkim pomoc materialna, która przysługuje uczniom zgodnie z Ustawą z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. 1991 nr 95, poz. 425). Pomoc ta kierowana jest do wychowanków w celu „zmniejszenia różnic w dostępie do edukacji, umożliwienia pokonywania barier dostępu do edukacji wynikających z trudnej sytuacji materialnej ucznia, a także wspierania edukacji uczniów zdolnych” (tamże). Poza wskazanymi w tej ustawie formami pomocy (stypendium szkolne, zasiłek szkolny, stypendium za wyniki w nauce lub za osiągnię-

cia sportowe, stypendium Prezesa Rady Ministrów, stypendium ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania, stypendium ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego) pracownicy szkoły mogą być zaangażowani w organizowanie innych form pomocy (np. dofinansowanie do podręczników, pomoc w zakresie dożywiania, Stypendium Krajowego Funduszu na Rzecz Dzieci, Stypendium Fundacji Dzieło Nowego Tysiąclecia, Stypendium Prezydenta Miasta). Osoby przyjmujące wnioski o taką pomoc (pracownicy szkoły, najczęściej pedagodzy szkolni) muszą znać kryteria dochodowe i inne wytyczne wynikające z Ustawy o pomocy społecznej, a niekiedy także przygotować diagnozę poprzedzoną wywiadem środowiskowym.

Innymi działaniami mieszczącymi się w obszarze pracy socjalnej są aktywizacja społeczności szkolnej i lokalnej, organizowanie czasu wolnego uczniom, rozpoznawanie środowiska rodzinnego. Dziś zadania te najczęściej w szkołach realizują pedagodzy szkolni (rzadziej inna, wyznaczona do tego osoba).

Biorąc pod uwagę wielość zadań i oczekiwań, jakie stają dziś przed pedagogami szkolnymi, rosnącą liczbę problemów, jakich doświadczają dzieci i młodzież, a także pojawiające się akty prawne narzucające nowe wytyczne dla pracy szkoły, sądzę, iż dobrym rozwiązaniem byłoby oddzielenie pomocy pedagogicznej (prowadzonej przez pedagogów) od pomocy socjalnej (prowadzonej przez pracowników socjalnych) udzielanej rodzinie i dziecku w szkole.

Dalej prezentuję propozycję zadań, które mieścić by się mogły w zakresie pomocy pedagogicznej i socjalnej.

W wielu krajach zatrudniani są szkolni pracownicy socjalni (Smolińska-Theiss, 2015, s. 136). W Polsce, choć nie ma jeszcze takiego zawodu, to już od kilku lat toczy się dyskusja nad stworzeniem takiej profesji i zaproponowaniem nowej subdyscypliny – pedagogiki socjalnej: „Jest to w gruncie rzeczy propozycja powrotu do tradycyjnych dla Polski związków pedagogiki społecznej z pracą socjalną lub też rozszerzenia europejskiego i amerykańskiego modelu pracy socjalnej o działania związane z edukacją. Takie nazewnictwo charakterystyczne jest dla pedagogiki niemieckiej, słowackiej, czeskiej. Odnosi się ono nie tylko do dyscypliny, ale także do profesji szkolnego pedagoga lub pracownika socjalnego, o którym dawniej mówiła Helena Radlińska” (tamże, s. 135–136). Przedmiotem tej dziedziny stałyby się problemy szkolne oraz rodzinne dzieci i młodzieży (tamże, s. 136).

Dopóki jednak w polskich szkołach nie będą zatrudnieni pracownicy socjalni, a pedagodzy będą wykonywać pracę socjalną, to specjaliści ci muszą ze sobą ściśle współpracować. To wymaga aktywności każdej ze stron oraz zespołowej pracy na rzecz poprawy sytuacji rodzinno-społecznej dzieci i młodzieży.

TABELA 1. Pomoc pedagogiczna i socjalna w szkole

Pomoc pedagogiczna	Pomoc socjalna
diagnoza i pomoc w rozwiązywaniu problemów uczniów	diagnoza środowiska rodzinnego (wywiady środowiskowe)
prowadzenie zajęć edukacyjno-wychowawczych, profilaktycznych i integracyjnych	prowadzenie profilaktyki społecznej
opieka nad uczniami o specyficznych potrzebach edukacyjnych (z orzeczoną dysleksją, z nauczaniem indywidualnym, indywidualnym programem kształcenia)	praca z dziećmi z rodzin dysfunkcyjnych (organizowanie dodatkowych zajęć, miejsc w świetlicach i innych placówkach pracy pozaszkolnej)
dbanie o bezpieczeństwo uczniów, reagowanie w sytuacji zagrożeń oraz monitorowanie niepożądanych zjawisk w szkole	udzielanie pomocy materialnej, organizowanie akcji społecznych w szkole
współpraca z rodzicami, nauczycielami i specjalistami zatrudnionymi w instytucjach pomocy rodzinie i dziecku	współpraca z rodzicami, pedagogiem szkolnym, psychologiem, innymi pracownikami szkoły, ze specjalistami zatrudnionymi w instytucjach pomocy rodzinie i dziecku oraz instytucjach pomocy społecznej
diagnozowanie sytuacji wychowawczej w szkole	interwencja w rodzinach w sytuacji krzywdzenia dziecka (kierowanie spraw do sądu, prokuratury, odebranie dziecka z rodziny)
podejmowanie interwencji wobec uczniów wykazujących zachowania aspołeczne	praca z rodzinami dysfunkcyjnymi (udzielanie porad, edukacja, zakładanie Niebieskich Kart, kontrakty socjalne)

Źródło: opracowanie własne.

ZAKOŃCZENIE

Związek Nauczycielstwa Polskiego podjął się kilka lat temu zbadania potrzeb i warunków pracy pedagogów szkolnych. Badanie to wykazało, iż specjaliści ci pełnią zbyt wiele zadań w szkole i nie mają wystarczającego wsparcia (na jednego pedagoga przypada od 153 do 677 uczniów, 50,7% pedagogów twierdzi, że wykonuje zadania wykraczające poza swoje obowiązki, dodatkowymi czynnościami są najczęściej: zastępstwa, przygotowywanie konkursów, imprez szkolnych, opieka nad samorządem, udział

w wyjazdach klasowych, zadania wpisane w zakres pomocy społecznej). Pedagodzy wskazali na potrzebę doprecyzowania zadań, jakie mieliby pełnić, opracowania standardów świadczonej pomocy psychologiczno-pedagogicznej, poprawienia warunków pracy, udostępniania różnych form dokształcania. Podkreślali też konieczność wsparcia ze strony terapeutów, socjoterapeutów, psychologów, logopedów, doradców zawodowych, pracowników socjalnych, doradców metodycznych, pracowników służby zdrowia. Obecnie mogą liczyć głównie na pomoc ze strony dyrekcji (85%) i poradni psychologiczno-pedagogicznej (84%) (Sekcja Poradnictwa...). Widać zatem, że choć, od powołania nowego zawodu minęło wiele lat to nadal mamy problem z dokładnym określeniem zakresu działań pedagogów szkolnych (Kałdon, 2008, s. 77). W kolejno zmieniających się aktach prawnych nie zostało uszczegółowione, jakie zadania mają pełnić ci specjaliści i za jakie z nich brać odpowiedzialność. W konsekwencji, pedagodzy są uwikłani w wiele różnych ról, które czasem trudno pogodzić. Do tego dochodzi samotność zawodowa, którego „zaangażowanie, poświęcenie się dzieciom z problemami, czasami nie znajduje właściwego zrozumienia, wsparcia wśród dyrekcji i kadry nauczycielskiej. Ta samotność i brak wsparcia, wzmocnione innymi licznymi obiektywnymi i subiektywnymi problemami skutkują obniżeniem ewentualnych rezultatów, które w tych warunkach i z tymi wysiłkami mogłyby stać się znacznie lepszymi” (tamże, s. 10). Niezdefiniowana rola pedagoga w szkole skutkuje obarczaniem go wieloma obowiązkami w zakresie pracy wychowawczej, opiekuńczej i socjalnej. Tymczasem już w 1980 roku Jundziłł (s. 111) pisała, iż z powodu tego, że: „na obecnym etapie rozwoju polskiej szkoły nie ma jeszcze w pełni rozwiniętej „służby pomocniczej” w postaci instruktorów, psychologa, asystenta społecznego, organizatora zajęć pozalekcyjnych, organizowanie opieki wychowawczej spada na zastępcę dyrektora lub na pedagoga szkolnego”.

Konkludując, myślę, że konieczne staje się podjęcie szerokiej dyskusji na temat roli pedagoga w szkole, a także – idąc za przykładem innych państw – wprowadzeniem nowej profesji – szkolnego pracownika socjalnego (pedagoga socjalnego).

BIBLIOGRAFIA

- Jundziłł, I. (1980). *Rola zawodowa pedagoga szkolnego*. Warszawa: WSiP.
Kałdon, B. (2008). *Pedagog szkolny wobec narkotyzowania się młodzieży szkół ponadgimnazjalnych*. Częstochowa: Wydawnictwo Akademii im. Jana Długosza.

- Kantowicz, E. (1997). Wsparcie społeczne w pracy pedagoga szkolnego. *Wychowanie na co Dzień*, 1–2.
- Kotlarska-Michalska, A. (2004). Nowe role pracownika socjalnego w nowych obszarach pracy socjalnej. W: J. Brągiel, P. Sikora (red.), *Praca socjalna – wielość perspektyw. Rodzina – Multikulturowość – Edukacja* (s. 211–219). Opole: Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego.
- Krajewska, B. (2010). *Instytucje wsparcia dziecka i rodziny*. Wyd. 2. Kraków: Oficyna Wydawnicza Impuls.
- Kromolicka, B. (2013). Pedagogiczne aspekty pracy socjalnej. W: A. Kotlarska-Michalska, K. Piątek (red.), *Praca socjalna – jej dyskursy, usytuowania i profile* (s. 75–89). Toruń–Bydgoszcz: Wydawnictwo Edukacyjne „Akapit”, Kujawsko-Pomorska Szkoła Wyższa w Bydgoszczy.
- Malinowski, J.A. (2002). Praca socjalna w obszarze działalności szkoły. W: K. Frysztański, K. Piątek (red.), *Wielowymiarowość pracy socjalnej* (s. 233–245). Toruń: Wydawnictwo Edukacyjne „Akapit”.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 stycznia 2001 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach i placówkach (Dz.U. 2003.11.114).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2013 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach i placówkach (Dz.U. 2013, poz. 532).
- Sałaśniński, M., Badziukiewicz, B. (2003). *Vademecum pedagoga szkolnego*. Warszawa: WSiP.
- Smolińska-Theiss, B. (2015). Funkcja opiekuńczo-wychowawcza szkoły – relikw przeszłości czy współczesne wyzwanie. *Pedagogika Społeczna*, 3(57), 127–145.
- Sekcja Poradnictwa i Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej ZG ZNP 2008, http://www.znp.edu.pl/element/408/Wyniki_ankiety_dotyczącej_pracy_pedagogow_szkolnych, dostęp: 02.01.2016.
- Ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (Dz.U. 2004 nr 64, poz. 593).
- Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. 1991 nr 95, poz. 425).

SOCIAL WORK DONE BY THE SCHOOL PEDAGOGUE

ABSTRACT

The article focuses on the role of the school pedagogue, in particular on social assistance provided by him or her. In Poland, social workers are not employed in the educational institutions so their job is performed by the school pedagogues. This text describes the teachers' activity in the area of social assistance, as well as the proposal of decoupling educational from the social help aspects.

Key words: social work, school pedagogue, educational institutions, social assistance